

N:o 30.

Ank. till Riksd. kansli den 16 mars 1903, kl. 5 e. m.

Betänkande, i anledning af väckt motion om högre tull å flytande kolsyra.

(1:a A.)

I en inom Första Kammaren väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, n:o 16, hemställer herr *C. Rydberg*,

»att flytande kolsyra upptages i tulltaxan under särskild rubrik och åsättes en tull af 5 öre per kilogram af kolsyrans och emballagets sammanlagda vikt vid import i af tullverket märkta cylindrar, och att vid införsel i andra sådana tullens belopp ökas med den vanliga tullsatsen å från utlandet införda cylindrar af järn eller stål.»

Den till stöd för motionen åberopade motiveringen är af följande lydelse:

»Flytande kolsyra är en vara, som, ehuru den ej funnits i handeln sedan längre tid tillbaka än från slutet af 1870-talet, dock redan vunnit en betydlig användning. Den första svenska kolsyrefabriken kom till 1893. Numera finnas i Sverige fyra sådana fabriker, hvilka äro i stånd att förse landet med dess behof af ifrågavarande artikel.

Då den första svenska fabriken började att söka afsättning för sin tillverkning, fanns knappt någon marknad för flytande kolsyra i Sverige. De afnämare, som hufvudsakligen voro att påräkna, nämligen fabrikanterna af kolsyradt vatten och andra kolsyrade drycker, tillverkade själfva sin kolsyra af svafvelsyra och krita; och med denna gasformiga kolsyra kunde den dyra flytande syran ej konkurrera, om den skulle tagas utifrån. Den svenska flytande kolsyran såldes till ett

moderat pris af 80 öre per kilogram och vann härigenom snart inträde hos särskildt de smärre vattenfabrikanterna i landsorten, för hvilka beredningen af gasformig kolsyra ställde sig synnerligen besvärlig och kostsam.

Af den bifogade tabellen framgår, huru omsättningen årligen ökats under alla åren med undantag af näst föregående 1902. Den betydliga minskningen detta år är icke blott, ja, ej ens hufvudsakligen att söka i den för afsättningen af kolsyrade drycker ogynnsamma sommaren, utan är väsentligen att tillskrifva den svåra konkurrensen med utlandet.

Af de i tabellen meddelade uppgifterna öfver tillverknings- och försäljningspris på flytande kolsyra framgår vidare, att dessa priser hela tiden följt hvarandra åt och visat en skillnad af 10—20 öre per kg., utom för den senare delen af år 1902, då försäljningspriset på grund af den omnämnda utländska konkurrensen måst nedsättas till 35 öre per kg., hvilket knappt betäcker fabrikernas egna utgifter för produktens framställning och försäljning, mycket mindre lämnar någon ränta på det i fabrikena nedlagda betydliga kapitalet.

Tillverkningspriset har nämligen trots alla ansträngningar ej kunnat nedbringas mer än till 30—32 öre per kg., och om härtill lägges en mycket måttlig afskrifning å de dyrbara och stark slitning underkastade apparaterna, ökas själfkostnadspriset till öfver 35 öre per kg.

Enligt till tullverket lämnad uppgift levereras flytande kolsyra från Holland (vare sig den nu tillverkas i detta land eller möjligen härstammar från Rhenprovinsen, där kolsyra i nästan kemiskt rent tillstånd strömmar ut ur jorden i oerhörd mängd) till ett pris af 12—13 öre, fraktfritt Stockholm eller Malmö. Äfven om man får antaga, att detta är ett mera tillfälligt slumppris, som ganska sannolikt tillkommit i syfte att om möjligt tillintetgöra den inhemska fabrikationen, så är det dock visst, att flera utländska fabriker i Holland, Belgien och Tyskland äro i stånd att sälja flytande kolsyra till Sverige till ett pris af 18—20 öre per kg., fraktfritt i svensk sjöhamn.

Den anmärkningsvärda skillnaden i priset på den inom och utom landet tillverkade kolsyran beror på vissa för ifrågavarande artikel egenomliga tillverknings- och afsättningsförhållanden. I Sverige användes kolsyran hufvudsakligen för tillverkning af kolsyrade drycker, hvilka i ordets fulla betydelse äro s. k. säsongartiklar. Förbrukningen af kolsyra är också ända till åtta gånger större under den varmare än under den kallare årstiden. Tillverkningen här i landet är således ytterst ojämn, men fabrikena måste vara så stora, att de förmå fylla behovet äfven då detta är som störst. Något större lager kunna fabrikena ej ligga

inne med på grund af de dyrbara stålcyndrar, i hvilka den flytande kolsyran måste förvaras, och för öfrigt fordra kunderna, hvilka vanligen själfva äro ägare till ett mindre antal cyndrar, att, sedan en dylik blifvit insänd till fabriken, genast få den tillbaka påfylld. Detta gör, att kolsyrefabriken äfven under den mindre bråda tiden dagligen måste vara i gång en del af dygnet eller ock ett eller annat dygn i veckan, hvilket ur alla synpunkter ställer sig högst oekonomiskt, enär hela fabriksystemet är sådant, att kolsyran endast vid oafbruten gång natt och dag kan blifva billig i tillverkningen.

Emedan kolsyran i utlandet mest användes till utskänkning af malt-drycker, så är förbrukningen däraf mycket jämnare där än här. De stora utländska fabrikerne äro i oafbruten gång, och den tillfälliga öfverproduktionen kastas in på sådana marknader, som genom frakt- och tullförhållanden äro gynnsamma för en dylik export. Tillförsäkrad en betydande jämn omsättning inom eget land, kan en sådan oafbruten och därför mycket billigt arbetande utländsk kolsyrefabrik sälja sitt öfverskott till priser, som helt enkelt äro ruinerande för de inhemska fabrikerne.

Det enda sätt, på hvilket en utjämning af de olika existensvillkoren för de in- och utländska kolsyrefabrikerne kan ske, är genom en lämplig tullsats på importerad kolsyra. Denna drager såsom kemiskt-tekniskt preparat här i Sverige en tull af 15 % af värdet. För 10 år sedan, då flytande kolsyra först började tillverkas i landet, lämnade denna tullsats ett godt skydd för den uppväxande industrien. Den utländska produkten kostade omkring 1 krona per kg. och fraktkostnaden för de då ensamt använda, mycket klumpiga och tunga cyndrar af smidesjärn, i hvilka kolsyran försändes, ställde sig hög. Nu, då priset med frakt och andra omkostnader gått ned till 12—13 öre, är tullens belopp knappast nämnvärdt. En sänkning i tull från minst 15 öre till knappt 2 öre under loppet af 10 år visar, huru olämplig en värdetull i detta fall är.

Det synes således vara fullt befogadt att ersätta värdetullen på flytande kolsyra med en lämplig viktull, såsom förhållandet är i andra länder, hvilka ha tull på denna vara.

Enligt hvad som ofvan anförts, är en tullsats af 15 öre per kg. flytande kolsyra den minsta, som erfordras för att sätta de svenska kolsyrefabrikerne i stånd att med någon utsikt till framgång bekämpa den utländska konkurrensen. Äfven om en ännu högre tull åsättes, kan dock icke priset stiga öfver 40—50 öre, emedan den flytande syran då får att täfla med den gasformiga. En stegring af det nuvarande alltför låga priset (omkring 35 öre) till det förut rådande (omkring 50 öre) ökar priset på en flaska kolsyradt vatten med ej ens $\frac{1}{10}$ öre och betyder

således föga eller intet för vattenfabrikanterna och deras kunder, men utgör däremot en lifsfråga för de svenska kolsyrefabrikerna, deras arbetare och öfriga personal.

I stället för en nettotull af 15 öre per kg. flytande kolsyra torde det af tulltekniska skäl vara lämpligare att bestämma en bruttotull af 5 öre per kg., hvilket i det närmaste kommer ut på detsamma, enär cylindrarna tomma väga dubbelt så mycket som kolsyran, som de rymma.»

Ifrågavarande artikel hänföres enligt gällande tulltaxa till rubriken kemiskt-tekniska preparater, ej specificerade, andra slag, och drager förty en tull af 15 procent af värdet. Då denna vara således icke upp- tages särskildt i statistiken, kan införseln däraf icke uppgifvas.

Vid motionen finnas fogade däri omförmälda tabeller, till hvilka utskottet tillåter sig att hänvisa.

Utskottet har till en början velat erinra, att motionärens förslag om högre tull å flytande kolsyra af motionären motiveras med och sålunda synes vara närmast föranledt af det betydande prisfall, för hvilket ifrågavarande artikel varit utsatt. Vid granskning af de försäljningspriser, som finnas uppgifna i motionen, har utskottet emellertid funnit, att omförmälda prisfall inträffat först efter den 1 sistlidne oktober och således efter slutet af den egentliga säsongen för denna artikel. Oafsedt, att det låga pris, som inträdde under slutet af år 1902, icke ägt bestånd under så lång tid, att dess inverkan på kolsyreindustrien ännu kunnat utrönas, finner utskottet det särdeles betänkligt att till grund för en så afsevärd tullförhöjning som den nu föreslagna — enligt motionärens beräkning från 2 till 15 öre för kilogram — lägga de priser, som varit rådande under den för omsättningen af kolsyra minst fördelaktiga delen af året, i synnerhet då dessa under en kort och särledes ogynnsam del af år 1902 gällande lägre priser af motionären ställas i jämförelse med de under föregående år — 1894/1901 — gällande *genomsnittspriser*. Härtill kommer, att de ogynnsamma väderleksförhållandena under nämnda års sommar gifvetvis ofördelaktigt påverkat omsättningen af ifrågavarande artikel, emedan denna omsättning i väsentlig grad är beroende på, huruvida varm eller kall väderlek är rådande. Alltså synes den slutsatsen ligga nära till hands, att de af motionären anmärkta låga priserna å kolsyra äro af mera tillfällig natur. I allt fall äro, att döma af ofvan omförmälda tabeller, såväl tillverknings- som försäljningspriserna i allmänhet ganska växlande, något, som helt naturligt finner sin förklaring i ifrågavarande artikels egenskap

af säsongartikel. Särskildt hafva vid ärendets behandling inom utskottet förekommit mycket stridiga uppgifter rörande tillverkningspriset. Under sådana förhållanden lär man, enligt utskottets uppfattning, icke heller behöfva fästa sådant afseende vid dessa mer eller mindre tillfälliga prisfall, att man allenast på grund häraf skulle anse sig behöfva ytterligare skydda kolsyreindustrien. En höjning af tullen å flytande kolsyra skulle för öfrigt antagligen komma att fördyra de läskedrycker, i hvilka denna vara ingår såsom en nödvändig beståndsdel, en åtgärd, som utskottet finner så mycket mindre tillrådlig, som särskildt i nykterhetens intresse inga onödiga hinder böra uppresas mot förbrukningen af läskedrycker.

Utskottet hemställer alltså,

att herr Rydbergs ifrågavarande motion om högre tull å flytande kolsyra icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 16 mars 1903.

På bevillningsutskottets vägnar:

H. CAVALLI.

Reservationer:

af herr *Cavalli*;

af herrar *Almström*, *Nisser*, *Wester* och *Weinberg*, hvilka ansett, att utskottets betänkande bort erhålla följande lydelse:

»I en inom Första Kammaren väckt etc. — — — — —

kan införseln däraf icke uppgifvas. (sid. 4).

Af de statistiska tabeller, som finnas fogade vid motionen, inhämtas, hurusom med undantag af det sist förflutna året omsättningen af flytande kolsyra afsevärdt tilltagit. Under nedannämnda år försålles nämligen, enligt hvad sagda tabeller gifva vid handen, af de svenska kolsyrefabrikerna följande kvantiteter dylik kolsyra:

år 1894.....	50,190	kilogram
» 1895.....	80,767	»
» 1896.....	146,398	»
» 1897.....	252,157	»
» 1898.....	327,455	»
» 1899.....	397,633	»
» 1900.....	398,216	»
» 1901.....	484,980	»
» 1902.....	317,726	»

Af motionärens ofvannämnda tabeller inhämtas vidare i afseende på tillverknings- och försäljningspriserna, att dessa sedan år 1894, om än något varierande vid de olika fabrikerna, dock i allmänhet med få undantag varit stadda i sjunkande. Så utgjorde t. ex. år 1894 tillverkningspriset omkring 68 öre, de två senast förflutna åren åter i medeltal — år 1901 omkring 32 öre och år 1902 omkring 34 öre. Försäljningspriset, som år 1894 uppgick till omkring 79 öre, hade år 1901 nedgått till i medeltal omkring 49 öre. Under förra delen af år 1902 synes någon höjning hafva inträdt, i det priset då utgjorde i medeltal omkring 53 öre. Men under senare delen af sistnämnda år sjönk det åter till omkring 35 öre. Samtliga dessa siffror, hvilka hämtats från förut omförmälda, motionen bilagda tabeller, afse pris för kilogram räknadt.

Om än, på sätt motionären redan antydt, det sist förflutna årets synnerligen ogynnsamma väderleksförhållanden åtminstone i någon mån bidragit till den under sagda år afsevärdt minskade omsättningen af kolsyra från de inhemska fabrikerna, torde väl den egentliga orsaken härtill äfvensom till de betydligt minskade priserna vara att söka i den utländska varans i motionen omförmälda, mycket låga pris. Den värdetull, som för närvarande är åsatt kolsyra, läser under sådana förhållanden icke kunna anses till fyllest för att skydda den inhemska fabrikationen mot en öfverhandtagande utländsk konkurrens; och har utskottet därför icke något att erinra mot en förhöjning af tullen å flytande kolsyra. I sådant afseende har motionären föreslagit en tull af 15 öre för kilogram, beräknadt å kolsyrans nettovikt. I likhet med motionären anser utskottet, att nu gällande värdeförtullning af kolsyra lämpligen bör utbytas mot förtullning efter vikt; men däremot finner utskottet den af motionären ifrågasatta tullen af 15 öre för kilogram vara högre, än som kan finnas erforderligt. En tull af 10 öre för kilogram, beräknad på sätt nyss nämnts, synes utskottet vara tillräcklig att bereda den inhemska fabrikationen af flytande kolsyra behöfligt skydd.

Flytande kolsyra införes, såsom motionären ock omförmält, i cylindrar af järn eller stål. Detta emballage är i förhållande till kolsyran mycket tungt; enligt hvad för utskottet uppgifvits, läser nämligen vikten af tomma cylindrar växla mellan 40 och 44 kilogram för stycket, under det att kolsyran, som innehålles i en sådan cylinder, kan beräknas i allmänhet väga ungefär 20 kilogram. Vid sådant förhållande torde för fyllda kolsyre-cylindrar emballagets vikt eller taran kunna beräknas till i rundt tal 70 procent af bruttovikten. — Vanligt är, att kolsyre-cylindrar upprepade gånger utföras tomma och åter införas fyllda med kolsyra. Vid utförseln blifva cylindrarne, om vederbörande så begär, försedda med tullverkets plomb. Om denna vid återinförseln befinnes orubbad, får cylindern disponeras tullfritt såsom svenskt retur-gods, och tull erlägges då allenast för kolsyran. Men i motsatt fall, liksom äfven då cylindern förut icke varit i riket införtullad, måste tull erläggas jämväl för själfva cylindern. Motionären har nu föreslagit, att för kolsyra, som införes i metal-cylindrar, skall, om cylindrarne äro, på sätt ofvan omförmäls, försedda med tullplomb, erläggas tull efter *bruttovikten* med 5 öre för kilogram, hvilken tullsats motsvarar, då cylindrarne väga ungefär dubbelt mot kolsyran, förut omförmälda, af honom ifrågasatta nettotull af 15 öre för kilogram, men att, om cylindrarne icke äro på nämnda sätt plomberade, utöfver sagda bruttotull af 5 öre för kilogram, särskild tull, såsom för andra järn-

och stålvaror, skall erläggas för cylindrarne. Ett sådant förfarande förutsätter dock med nödvändighet en särskild tarabestämmelse för kolsyra i metalcyllindrar, enär störtning naturligen icke kan äga rum. Det lär dock få anses innebära en oegentlighet att för samma vara föreskrifva på en gång bruttoförtullning och en särskild tarasats. Då utskottet emellertid delar motionärens uppfattning, att särskild tullafgift bör utgå för cylindrar, som icke konstateras vara returgoods, får utskottet, till undvikande af sagda oegentlighet, i stället för motionärens förslag, hemställa, att för flytande kolsyra i metalcyllinder stadgas nettoförtullning med ofvannämnda tullsats af 10 öre för kilogram, och att i tulltaxerubriken tillika föreskrifves, att för emballaget, cylindrarne, tull skall särskildt erläggas. Härvid bör cylindrarnas vikt beräknas utgöra 70 procent af bruttovikten, en bestämmelse, som torde böra intagas i taratariffen. Då, såsom nyss antydts, tullfrihet för reimporterade cylindrar synes fortfarande böra medgifvas, bör emellertid äfven härom uttrycklig bestämmelse i taxerubriken intagas.

Vid slutet af gällande tulltaxa förekommer en anmärkning af följande lydelse:

»*Anm.* 2. Kärl och omslag eller s. k. Emballage, hvori varor inkomma, då därmed synbarligen afses endast varans skydd samt ej, enligt särskilda stadganden i taxan, emballaget skall inbegripas i vikten för tullberäkningen, äro från tullafgift fria.»

Därest hvad utskottet föreslagit i fråga om tullbehandlingen af kolsyre-cylindrar vinner bifall, torde i denna anmärkning efter ordet »tullberäkningen» böra inskjutas orden »eller tull därför särskildt beräknas».

På grund af det anförda hemställer utskottet,

1:o) att Riksdagen, i anledning af herr Rydbergs förevarande motion om högre tull å flytande kolsyra, måtte besluta, att i tulltaxan skall införas en så lydande rubrik:

Kolsyra, flytande ..... 1 kilogram 0: 10.

Anm. Vid tullbehandling af flytande kolsyra, inkommande i metalcyllinder, skall för själfva cylindern tull särskildt beräknas. Är cylindern af svensk tillverkning eller i Sverige vederbörligen införtullad och har den

samma före utförseln blifvit försedd med tullplomb, som vid återinförseln befinnes orubbad, må cylindern tullfritt till riket införas;

och

2:o) att, vid bifall till hvad utskottet under 1:o) hemställt, Riksdagen tillika måtte besluta,

a) att den vid slutet af gällande tulltaxa förekommande anmärkningen 2 skall erhålla följande förändrade lydelse:

Anm. 2. Kärll och omslag eller s. k. Emballage, hvori varor inkomma, då därmed synbarligen afses endast varans skydd samt ej, enligt särskilda stadganden i taxan, emballaget skall inbegripas i vikten för tullberäkningen eller tull därför särskildt beräknas, äro från tullafgift fria; och

b) att i gällande taratariff skall intagas följande bestämmelse:

Kolsyra, flytande, i metalicylinder..... 70 procent»;

samt af herr *Bergendahl*.

Herr *Lithander* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i utskottets beslut i detta ärende.
